

Autorské právo

Autorské právo

Autorské právo (anglicky **copyright law**) je odvětví práva, které se zabývá právními vztahy uživatelů a tvůrců tzv. „autorských děl“ k příslušným dílům. Tvůrci mohou být například spisovatelé, hudebníci, filmaři, architekti, urbanisté a programátoři apod. Prostřednictvím autorského práva stát poskytuje autorům po jistou omezenou dobu určitá výlučná práva k jejich dílu. Autorské právo je součástí tzv. duševního vlastnictví.

Autorské právo nechrání samotné *myšlenky* či *ideje*; chrání pouze konkrétní díla, konkrétní *vyjádření* takových myšlenek, dílo v objektivně vnímatelné podobě. Autorským dílem je pouze jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, dílem není námět, zpráva, informace, metoda, teorie, vzorec, graf, tabulka fyzikálních konstant, výstup počítačového programu apod. samy o sobě. Vedle autorského práva v užším smyslu jsou chráněna také tzv. práva související s právem autorským, kam patří práva výkoného umělce k vlastnímu výkonu, práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, právo rozhlasového a televizního vysílatele a právo nakladatele. Obdobná je také ochrana databáze.

Autorské právo je v Česku upraveno autorským zákonem (zákon č. 121/2000 Sb. ve znění pozdějších novelizací), v mezinárodním právu je základem několik mezinárodních úmluv, hlavně tzv. *Bernská úmluva* z roku 1886 a *Všeobecná úmluva o autorském právu* uzavřená v Ženevě v roce 1952. Pro podporu ochrany duševního vlastnictví vznikla v roce 1967 Světová organizace duševního vlastnictví (*World Intellectual Property Organization, WIPO*).

Fakt, že dané dílo je chráněným autorským dílem, se často signalizuje symbolem © následovaným jménem autora a rokem. Tento symbol má však v Česku (i ve většině jiných zemí) pouze ryze informativní význam – dílo je plně chráněno i tehdy, není-li to na něm nijak uvedeno.

Historie a koncepce

Písmeno c v kroužku – tradiční symbol copyrightu

Ve starověku autorské právo neexistovalo, autoři byli za svá díla odměňováni jen formou „čestných darů“ – honorářů – od mecenášů.

Historicky má autorské právo počátky v privilegích udělovaných ve středověku panovníkem – ten mohl (čistě podle své vůle, aniž by na to měl kdokoli právní nárok) rozhodnout o vytvoření speciálního výlučného režimu pro danou osobu (častěji spíše vydavatele než přímo autora). Pak šlo spíše o jakýsi druh kartelu.^[1] V 17. století začal v Anglii vznikat systém (na základě precedenčního práva), kterým se definovaly objektivní právní podmínky, za kterých k takové ochraně vznikl právní nárok. Tamtéž pak v roce 1709 vznikl vůbec první plnohodnotný autorský zákon nazývaný *Statute of Anne* („zákon královny Anny“). Podmínkou ochrany byla registrace díla (tento princip zákona měl kořeny ve starším systému, jehož původním účelem byla cenzura).

Autorské zákony vznikaly podle různých základních koncepcí, mezi základní patří:

- Přirozeněprávní – autorské dílo je jedinečným produktem tvůrce, který k němu má přirozené vlastnické právo, stejně jako má přirozené vlastnické právo k vlastní osobě.
- Monismus majetkových práv – výsledkem duševní práce je nehmotná věc, na kterou se ale aplikují běžné principy vlastnictví. Výsledkem je plná převoditelnost všech práv. Významným případem použití tohoto principu byly USA až do roku 1988; k získání ochrany musel autor své dílo zaregistrovat.

- Monismus osobnostních práv – autorské dílo je „výronem osobnosti“ autora, a jako takové je od osobnosti neoddělitelné, takže autorská práva jsou nepřevoditelná, je k nim možno maximálně udělit licenci. Takové pojetí bylo základem staršího českého autorského zákona, i v tom současném jsou jeho pozůstatky.
- Dualismus práv – moderní kompromisní řešení, které odděluje práva osobnostní a majetková, lišící se i režimem ochrany.

Mezi další teoretické koncepce autorského práva patří

- Teorie mimořádných výkonů a společenské smlouvy – autor získává zvláštní odměnu za svůj mimořádný výkon, kterým přispěl k rozvoji společnosti.
- Teorie podnětů – prostřednictvím autorského práva motivuje společnost autory k tomu, aby tvořili díla, která společnosti prospívají. Tento prakticky nesporný ekonomický princip se objevuje již v základu autorského práva v ústavě USA, kde se dovoluje Senátu zavést (časově omezená) výhradní práva pro spisovatele a vynálezce za účelem „podporovat vědecký pokrok a užitečné znalosti a umění“.
- Teorie nepotřebnosti ochrany – podle některých teorií není autorskoprávní ochrana vůbec potřeba. Taková teorie se (částečně) projevovала mimo jiné v právu duševního vlastnictví socialistických států.

Obsah autorského práva

Podle dualistických principů (použitých i v autorském právu Česka, potažmo celé Evropské unie) lze práva autora rozdělit do dvou základních skupin: výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková.

Osobnostní práva těsně souvisejí s osobností autora a jsou tedy nepřevoditelná a trvají do smrti autora, kdy zanikají. Po autorově smrti je však nadále chráněno autorství samo – nikdo si nesmí osobovat autorství cizího díla (vždy musí být uveden skutečný autor, je-li znám) a díla nesmí být užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu. Mezi osobnostní práva autora patří právo rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství či právo na nedotknutelnost díla (do díla smí být zasahováno jen se souhlasem autora, dílo nesmí být užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu apod.).

Majetková práva poskytují autorovi výlučné právo na rozhodování o užívání jeho díla. Jiná osoba než autor smí dílo užít pouze na základě autorova oprávnění, případně ve výjimečných případech stanovených zákonem (viz *omezení autorských práv* níže). Do práva na užití díla patří:

- právo na rozmnožování díla,
- právo na rozšiřování díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na pronájem díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na půjčování díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na vystavování díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na sdělování díla veřejnosti (provozování živě či ze záznamu, přenos provozování díla, vysílání rozhlasem či televizí apod.);

kromě těchto práv do majetkových autorských práv patří také

- právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého,
- právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu (viz *užití pro osobní potřebu* níže).

Majetková autorská práva trvají ve většině států světa (včetně Evropské unie a USA) obecně po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti; *Bernská úmluva* vyžaduje délku ochrany minimálně 50 let po smrti autora. V případě spoluautorství se doba ochrany vztahuje ke smrti posledního žijícího autora. U anonymních a pseudonymních děl, kde autor není všeobecně znám, se lhůta počítá od prvního oprávněného zveřejnění. Dílo, u kterého uplynula doba ochrany majetkových práv, se nazývá volné dílo; každý ho může volně užít (jak už bylo uvedeno, musí však být uveden autor a dílo nesmí být užito způsobem snižujícím jeho hodnotu).

Podle současného autorského zákona platného v Česku jsou i majetková práva nepřevoditelná (jsou však součástí pozůstalosti), lze k nim však udělovat licence, pomocí kterých lze dosáhnout účinku podobného převodu.

Vznik, trvání a vymáhání autorských práv

Podle principů zakotvených v *Bernské úmluvě* vzniká autorské právo k dílu automaticky, okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Autorské právo není vázáno na konkrétní předmět, jímž je dílo vyjádřeno – jeho zničením autorská práva nezanikají, nabytím vlastnických práv k tomuto předmětu se nenabývají autorská práva k dílu, dokonce ani právo dílo užit.

Autorské právo k dílu získává automaticky jeho autor, fyzická osoba, která dílo vytvořila (v případě spoluautorství všichni autoři společně a nerozdílně). Částečnou výjimkou jsou tzv. *zaměstnanecká díla*, tzn. díla, která autor vytvořil v rámci plnění svých povinností k zaměstnavateli. U takových děl (není-li dohodnuto jinak) majetková práva vykonává svým jménem a na svůj účet zaměstnavatel. Obdobně se zachází s tzv. *kolektivními díly*, tzn. díly tvořenými více autory na podnět a pod vedením fyzické či právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.

Jak už bylo uvedeno, osobnostní autorská práva trvají po dobu života autora, majetková práva po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

Autor může svá práva vynutit občanskoprávní žalobou, kterou se může domáhat určení svého autorství, zákazu ohrožení svých práv (zákazu neoprávněné výroby, obchodování, dovozu či vývozu, sdělování veřejnosti apod.), odstranění následků zásahu do práva i poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (omluvou či v penězích); autor také může vyžadovat náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Ten, kdo porušuje autorské právo, se však podle českého práva také dopouští trestného činu podle trestního zákoníku („porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi“), který může být v trestněprávním procesu potrestán peněžitým trestem, propadnutím věci, ale také odnětím svobody až na dva roky (až pět let, pokud pachatel získal značný prospěch či dopustil-li se činu ve značném rozsahu; případně až osm let, pokud pachatel získal prospěch velkého rozsahu či dopustil-li se činu ve velkém rozsahu).

Omezení autorských práv

Idea versus konkrétní provedení

Autorské právo se vztahuje pouze na konkrétní podobu díla – na dílo vyjádřené v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (včetně podoby elektronické). Autorským právem není chráněna idea či námět díla sám o sobě. Pokud například kniha (dílo chráněné autorským právem) popisuje nějakou novou techniku úpravy dřeva, autorské právo k obsahu knihy nijak nebrání využívání této techniky čtenářem, ani popisování této techniky dalším osobám; autorské právo chrání pouze to konkrétní vyjádření, které je v dané knize. Samotnou techniku lze chránit prostřednictvím patentového práva, jedná se však o zcela odlišnou oblast duševního vlastnictví, která s autorským právem přímo nesouvisí.

Samotné informace autorským právem chráněny nejsou; může však být chráněn způsob, kterým jsou uvedeny a uspořádány, vykazuje-li znaky autorského díla (hlavně tvůrčí přínos; např. abecední řazení jistě není výsledkem tvůrčí činnosti). Taková ochrana se však opět vztahuje výhradně na tento konkrétní způsob uspořádání, nikoli na informace samotné. Soubory dat (databáze) jsou ovšem v autorském zákoně chráněny zvláštními právy – pokud při jejím sestavování dodal pořizovatel kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad k pořízení, ověření nebo předvedení jejího obsahu, má výhradní právo na vytěžování a využití databáze jako celku či její podstatné části, které trvá 15 let od jejího pořízení či zveřejnění. Toto výhradní právo však neomezuje běžné a přiměřené používání takové databáze jejími oprávněnými uživateli.

Výjimky z ochrany ve veřejném zájmu

Z autorskoprávní ochrany jsou vyňata některá díla, protože jejich ochrana by byla v rozporu s veřejným zájmem. Podle českého autorského zákona je v současnosti takto dovoleno volně užívat:

- úřední díla (texty zákonů a dalších právních předpisů, veřejných listin, rozhodnutí, státní symbol apod.)
a
- výtvořů tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo (ani jako pseudonym); takové dílo lze užít jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

Bezúplatné zákonné licence

Autorské právo výslovně dovoluje některé specifické způsoby využívání díla. Nejdůležitějším povoleným způsobem je *citace* – do autorského práva nezasahuje ten, kdo v odůvodněné míře (drobná díla je možno uvést celá) cituje ve svém díle výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů, za předpokladu, že uvede jméno autora (je-li známo), název díla a pramen. Obdobně lze zveřejněná díla užít k vědeckým či vzdělávacím důvodům v přednášce.

České autorské právo také umožňuje komukoli zaznamenat či vyjádřit kresbou, malbou, grafikou, fotografií, filmem či jinak autorské dílo trvale umístěné na veřejném prostranství (ulici, náměstí, parku, apod.). Takto vzniklá vyobrazení je možno rozmnožovat a šířit i bez svolení autora původního díla, avšak autor a název původního díla by měli být uvedeni. Tato výjimka se nevztahuje na trojrozměrnou kopii původního díla například stavbou či sochou.^[2] Toto ustanovení českého práva nemá protějšek ve všech zemích. Například ve Francii, kde je návrh nočního osvětlení Eiffelovy věže chráněn autorským právem, je proto zakázáno bez dovolení šířit noční fotografie Eiffelovky.

Zákon také obsahuje ustanovení o tzv. *úřední a zpravodajské licenci*, kdy se libovolné dílo smí v odůvodněné míře používat pro úřední účely, resp. aktuální zpravodajství. Autorské dílo se také smí volně používat pro nevýdělečné účely v rámci občanských a náboženských obřadů či v rámci školního představení. Obdobné výjimky - *knihovní licenci* - mají knihovny, archivy apod.

Všechny výjimky z autorskoprávní ochrany podléhají podle Bernské úmluvy tzv. *trojstupňovému testu*. Jakoukoli výjimku či omezení autorského práva lze podle tohoto testu aplikovat jen ve *zvláštních případech* (nesmí se jednat o běžný základní stav), nesmějí být *v rozporu s běžným způsobem užití díla* a nesmějí jí být *nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora*.

Užití pro osobní potřebu

Podrobnější informace naleznete v článku Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu.

Autorský zákon používá termínu *užití díla*, ze kterého ovšem výslovně vyjímá užití pro osobní potřebu. Jakékoli dílo kromě počítačového programu či elektronické databáze proto kdokoli smí pro svou osobní potřebu konzumovat, zhotovit záznam, rozmnoženinu či napodobeninu (netýká se rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla stavbou). Takto vzniklé rozmnoženiny nesmějí být využity k jinému účelu (např. je nelze dále šířit).

Aby taková užití pro osobní potřebu nebyla na újmu autorů, poskytuje autorský zákon autorům paušální platby v souvislosti s takovým užitím. Každý výrobce či dovozce strojů a přístrojů pro rozmnožování tiskovin, zvukových či filmových nahrávek, výrobce či dovozce nenahranych nosičů zvukových a filmových záznamů apod. je povinen platit paušální poplatky tzv. kolektivnímu správci, tzn. organizaci, která takto vybrané prostředky spravuje a rozděluje autorům. V praxi je proto součástí ceny každého prázdného CD média, videorekordéru či kopírky drobná platba (ve výši několika procent ceny) kolektivnímu správci práv. V Česku jsou kolektivními správci v současnosti DILIA, Ochranný svaz autorský, Intergram, OOA-S, GESTOR a Ochranná asociace zvukařů.

Soudní dvůr Evropské unie v roce 2014 rozhodl, že vnitrostátní předpisy pro právo na rozmnoženiny pro soukromé užití musí rozlišovat mezi oprávněnými a neoprávněnými zdroji.^[3]

Vyčerpání práva na rozšiřování

Autorské právo *neomezuje* kohokoli v prodeji oprávněně nabytých kopií autorského díla. Je proto zcela v souladu se zákonem, pokud např. zákonný vlastník knihy či CD, jejichž obsah je chráněn autorským právem, takovou knihu či CD prodá.

V zákoně je tento princip definován tím, že autorovo právo na rozšiřování originálu či konkrétní rozmnoženiny (v daném státě, resp. v EU) je *vyčerpáno* prvním prodejem či jiným převodem vlastnického práva, kterým je dílo oprávněně rozšířeno. Toto vyčerpání se však netýká práv na pronájem a půjčování.

Fair use

Podrobnější informace naleznete v článku Fair use.

V některých zemích (hlavně USA, částečně také Spojené království) je ochrana autorských děl oslabena tím, že některé způsoby jejich využití bez svolení autora jsou označeny jako „rozumné, patřičné“. Sem patří využití za účelem kritiky, parodie, komentáře, výuky, výzkumu apod. V Česku podobné ustanovení neexistuje, jistou podobnost vykazují některá výše uvedená omezení.

Kritika

Současná úprava autorských práv je celosvětově kritizována z hlediska koncepce. Jedna skupina kritiků odmítá autorské právo jako uměle vytvořený monopol, který narušuje tržní prostředí. Jiní zastávají koncepci autorského práva jako účelového nástroje na podporu nové tvorby. Tato skupina kritizuje především příliš dlouhou dobu platnosti majetkových práv v poměru k průměrné komerční životnosti díla (argumentují, že většina tvorby bude zapomenuta dřív, než vyprší její ochrana) a omezení práva vytvářet a šířit odvozená díla. Kritici se neshodují na tom, zda je třeba autorský zákon pouze od základu reformovat, nebo bez náhrady zrušit.

Dále je předmětem kritiky možná změna významu autorskoprávní legislativy způsobená vývojem technologií. Kritici argumentují, že formulace Bernské úmluvy udělující autorům výhradní právo vytvářet rozmnoženiny díla pochází z doby, kdy nástroje na hromadnou tvorbu kopií byly doménou výhradně vydavatelů. Autorská práva tedy podle nich existují výhradně na ochranu autora před vydavatelem a vůbec se nemají týkat nekomerčního užití děl.

V České republice je předmětem kritiky i postavení kolektivních správců, zejména jejich zákonné právo vybírat poplatky a udělovat licence k některým druhům užití i jménem autorů, které příslušný kolektivní správce nezastupuje. Kritizováno je také ustanovení autorského zákona, podle kterého může oprávnění k výkonu kolektivní správy pro každou skupinu kolektivně spravovaných práv získat pouze jedna organizace.

Související témata

Licence

Právo na různé způsoby užití díla je možno převádět, prodávat apod. Například hudební skupina při nahrávání desky typicky podepíše smlouvu, na jejímž základě bude mít produkční firma exkluzivní právo na šíření nahrávky, zatímco hudebníkům firma poskytne nějakou odměnu (např. určenou nějakým procentem z výnosů, případně pevnou platbu).

Základním typem dohody o autorských právech je tzv. *licence, licenční smlouva*. Pomocí licenční smlouvy autor poskytuje oprávnění k užití díla za určitých podmínek (nejčastěji na základě odměny). Licence může být výhradní nebo nevýhradní – v případě výhradní licence se autor zavazuje, že licenci neposkytne nikomu jinému.

V českém právním řádu není možné převést či prodat samotná autorská práva – ta zůstávají vždy autorovi. Stejně tak nemůže autor poskytnout licenci na způsob využití, který v době udělení licence nebyl znám. Tato ustanovení mají za cíl chránit autora před uzavřením nevýhodné smlouvy.

Jiné formy duševního vlastnictví

Autorské právo není jedinou formou tzv. duševního vlastnictví. Základní rozdíly mezi autorským právem a ostatními formami jsou v subjektu ochrany: autorské právo chrání tvůrčí či umělecké ztvárnění ideje, patentové právo chrání ideu, která zakládá vynález, ochranné známky chrání označení používané ve vztahu k výrobku či službě a uživatelný či průmyslový vzor chrání technické řešení, resp. vzhled výrobku.

Ačkoli různé formy duševního vlastnictví jsou na sobě nezávislé, často je jeden objekt chráněn na základě více forem současně. Například u Spejbla a Hurvínka jsou vzhled a jména loutek chráněny ochrannými známkami, zatímco loutky samy jsou stejně jako konkrétní divadelní představení chráněny autorskými právy.

Jedním z podstatných rozdílů také je, že autorské právo má striktně omezenou časovou platnost, zatímco ochranná známka může platit neomezeně dlouho, pokud je neustále využívána a jsou pravidelně placeny poplatky příslušným úřadům.

Označení © a ®

Znak	©		®	
Název v Unicodu	Copyright sign		Sound recording copyright	
Kódování	dec	hex	dec	hex
Unicode	169	U+a9	8471	U+2117
UTF-8	194 169	c2 a9	226 132 151	e2 84 97
Číselná entita	©	©	℗	℗
Názvová entita	©			

V některých státech (hlavně v USA) bylo dříve nutné dílo registrovat, pokud mělo požívat ochrany autorským právem. Všeobecná úmluva o autorském právu z roku 1952 umožnila, aby byla v těchto státech díla z jiných zemí (kde registrace nebyla podmínkou ochrany) chráněna i bez registrace, pokud byla označena tzv. *copyrightovou výhradou*. Takové označení obvykle sestávalo ze značky písmene c v kroužku – ©, případně slova *copyright*, následované rokem vzniku a označením držitele autorských práv. Ve většině zbytku světa a od roku 1989 i v USA však takové označení není vyžadováno – dílo je chráněno automaticky, aniž by to na něm muselo být výslovně uvedeno a aniž by se autor musel jakkoli registrovat. (Označení je z právního hlediska vyžadováno pouze pro díla, která vznikla před přijetím Bernské úmluvy příslušnou zemí, to je ale evidentně okrajový případ.) Označení © se přesto často objevuje, má však spíše informační hodnotu; jeho právní význam je minimální, dá se pouze předpokládat, že by v případném soudním procesu mohlo označení zdůraznit fakt, že šlo o chráněné dílo, musel vědět, neboť je to na díle explicitně uvedeno.

Poblíž tohoto označení se také často objevuje výraz „všechna práva vyhrazena“ – ten má svůj původ v úmluvě z Buenos Aires, která již byla překonána novějšími mezinárodními smlouvami, podle kterých autorskoprávní ochrana vzniká automaticky a toto upozornění opět není vyžadováno. I zde se tedy jedná o čistě informativní poznámku.

Obdobou symbolu © je symbol ®, který označuje tzv. *fonogramovou výhradu* podle Římské úmluvy. Takto se na zvukových nosičích uvádějí informace o nositelích práv k fonogramu a k právu výkonného umělce k jeho výkonu.

V Unicode má symbol © kód U+00A9, symbol ® má kód U+2117. Do (X)HTML lze znak © zapsat entitou ©. Na klávesnici tyto symboly zpravidla nejsou, ve Windows lze znak © zapsat pomocí Alt+0169.

Zajímavosti

Existují případy, kdy se s některými konkrétními díly zachází zvláštním způsobem, který je výslovně vtělen do zákona. Například do současného autorského zákona platného ve Spojeném království byl vložen dodatek, podle něhož je londýnská dětská nemocnice Great Ormond Street Hospital *navěky* (!) držitelem autorských práv na pohádku o Petru Panovi, která jí původně věnoval autor James Matthew Barrie v roce 1929. Nemocnice ovšem nemá plná autorská práva, její role je omezena na pobírání autorského honoráře.^[4]

Zvláštní statut má ve Spojeném království také Bible krále Jakuba – zatímco ve zbytku světa se již zpravidla jedná o volné dílo, ve Spojeném království je držitelem autorských práv Koruna a pro šíření je třeba povolení.

Velmi zajímavou skutečností jsou autorská práva v Číně. Teprve s rostoucím potenciálem Číny pro zahraniční obchod v posledních desetiletích se tamější zákonodárci začali zabírat autorskoprávní legislativou. Do té doby byla Čína obecně považována za stát, který na autorská práva příliš nedbá. Proces přijetí zákona o ochraně duševního vlastnictví, potažmo práv autorských, byl výrazně urychlen se vstupem Číny do Světové obchodní organizace (WTO) 11. 12. 2001. Čína musela přizpůsobit své právní předpisy požadavkům mezinárodní dohody o ochraně duševního vlastnictví. Tím, že čínský autorský zákon není prověřený léty praxe, nastávají praktické problémy. Příkladem může být to, že často dochází k místnímu protekcionismu na úkor zákona nebo že pro sankcionování porušitelů autorských práv není vytvořen speciální úřad a tyto případy tedy musí řešit nezpůsobilé orgány.

Schválením nového autorského zákona 121/2000 Sb. došlo k naplnění závazku České republiky, které bylo vyžadováno pro vstup ČR do EU. Tento nový autorský zákon ve svém znění plně respektuje směrnice EU, ovšem jako zákon každé jiné země EU má své individuální prvky. Evropská unie se snaží o právní sblížení všech členských zemí, ale toho nelze dosáhnout úplně (např. kvůli tradicím jednotlivých států).

V roce 1996 vyhlásilo UNESCO 23. duben (pravděpodobný den narození a den úmrtí Williama Shakespeara) světovým dnem knihy a autorských práv.

Odkazy

Reference

- <http://sciencemag.cz/pocatky-autorskeho-prava-cechy-a-rejstriky/> - Počátky autorského práva, cechy a rejstříky
- § 33 zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon [online]. Dostupné online.
- Rozsudek Soudního dvora ve věci C-435/12 (ACI Adam BV a další) [online]. Lucemburk: Soudní dvůr Evropské unie, 2014-04-10 [cit. 2014-04-12]. Dostupné online.
- Copyright, Designs and Patents Act 1988 – Schedule 6

Literatura

- Aktuální znění zákona č. 121/2000 Sb.
- Bernská úmluva o ochraně literárních děl ve znění pařížské revize z roku 1971 – vyhláška MZV č. 133/1980 Sb.
- FALADOVÁ, A.: Autorské právo v praxi. FCC Public, Praha, 2015, ISBN 978-80-86534-26-8

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Autorsk%C3%A9_pr%C3%A1vo

Licence

Licence (lat. *licet* – dovození) je právní termín, který znamená povolení nebo oprávnění k určité činnosti, zvláštní smlouva opravňující k využití patentu^[1] nebo nakládání s autorským dílem.

Přestože význam pojmů oprávnění, povolení, licence, koncese atd. je velmi podobný, v některých oborech se volbou mezi těmito termíny rozlišují různé druhy oprávnění - objektivní, subjektivní, jako právo se chovat určitým způsobem^[2] nebo vykonávat určitou činnost, např. řidičské oprávnění, stavební povolení, koncesovaná živnost a jiné.

Licence k činnostem

Slovo vzniklo z latinského slova *licentia*, což znamená „volnost, svoboda“, a po celou historii bylo chápáno jako udělení výjimečného povolení k nějaké činnosti ve smyslu živnostensko-právním. Licence byla udělována úřady a zpravidla byla časově omezena. Typickým příkladem takto chápané licence byla např. licence žebrovým hudebníkům. Do licence je možné zadat řadu omezení, např. že koncert smí probíhat jen na určitých místech atp. Veškerá ustanovení daná v licenci musí být v souladu s platným právním řádem daného státu.^[3]

V kontinentálním právu je licence pojata jako podmínky k provozování tzv. licencované živnosti (v České republice koncesovaná živnost), tedy takové živnosti, která je vázána na úřední koncesi a kterou bez této koncese nelze provozovat.^[4] Všechny koncesované živnosti v ČR upravuje zákon č. 455/1991, o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). V příloze č. 3 tohoto zákona jsou vyjmenovány všechny koncesované živnosti, včetně předmětu jejich podnikání, požadované odborné a jiné zvláštní způsobilosti, podmínky, jejichž splnění je vyžadováno a orgánů státní správy, které se vyjadřují k žádosti o koncesi.

Typy licencí

V některých odvětvích podnikatelské činnosti je třeba získat licenci nutnou k jejímu provozování, zpravidla vydávanou státem, příslušným státním orgánem, nebo státem pověřenou osobou. Mezi ně patří:

- Dopravní licence je nutná k provozování vnitrostátní, resp. mezinárodní dopravy. Je upravena pro různé typy dopravních činností, jmenovitě dopravu silniční (nutnost pro provoz vozidel nad 3,5 tuny hmotnosti), leteckou apod. Licence k provozování linkové osobní dopravy má v zákoně o silniční dopravě (zákon č. 111/1994 Sb.) zvláštní úpravu. Pro dopravní činnost je třeba získat licenci od dopravního úřadu ČR, resp. v zemi, kterou prochází.^[5]
- Bankovní licence na území ČR vydává ČNB, slouží jako oprávnění pro bankovní činnost pro českou akciovou společnost nebo pobočku zahraniční banky (bankovní činností se zpravidla rozumí přijímání vkladů a nabízení úvěrů). V ní jsou mimo jiné specifikovány právě ty činnosti, které smí banka vykonávat.^[6]
- Energetická licence se uděluje jako souhlas Energetického regulačního úřadu. Opravňuje k výrobě, přenosu, distribuci a obchodu s elektřinou, plynem, výrobě a rozvodu tepelné energie apod.^[7]
- Dovozní a vývozní licence pro zemědělské produkty je vydávána Státním zemědělským intervenčním fondem a uděluje právo a zakládá závazek propouštět do volného oběhu nebo vyvázet během doby její platnosti množství produktů uvedených na licenci. Licenční povinnost se týká dovozu rýže, cukru, osiva, lnu a konopí, ovoce a zeleniny, výrobků z ovoce a zeleniny, etylalkoholu zemědělského původu a vývozu rýže a cukru.^[8]

Vedle koncesovaných živností, jak je vyjmenovává živnostenský zákon, existuje celá řada různých povolení k činnosti ve všech oblastech společenského a vědního života. Například licence ve sportu je osobní doklad o odborné způsobilosti opravňující jeho majitele k účasti na sportovních soutěžích a současně potvrzením jeho závazku respektovat stanovy a pravidla sportovního svazu. Licence ve zdravotnictví je podmínkou k výkonu

odborných diagnostických a léčebných metod, k výkonu funkce školitele pro lékařský výkon a k akreditaci pracoviště pro školení v lékařských výkonech.

Licence v oblasti duševního vlastnictví

Za duševní vlastnictví lze obecně považovat vše, co je nehmotným soukromoprávním předmětem a zároveň, co je oddělitelné od osoby. Duševní vlastnictví tedy na rozdíl od osobnosti představuje majetek, a to majetek nehmotný, chápaný v nejširším slova smyslu jako vlastnění jakéhokoli předmětu, který je alespoň potenciální majetkovou hodnotou.^[9] Pojem duševní vlastnictví není v českém právním řádu pozitivně vymezen, občanský zákoník používá pojem průmyslové nebo jiné duševní vlastnictví, kam se řadí předměty chráněné autorským zákonem.^[10] Výraz licence je pak oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví.^[9]

Produkce originálních informací organizující společnost (kreativní produkce) je podstatou a měřítkem její kulturní vyspělosti. Zahrnuje objevy, vynálezy, politické teorie, hudbu, divadelní hry, umělecká, filmová a další díla. Hlavní myšlenkou práva duševního vlastnictví je ekonomické ohodnocení a právní ochrana výstupů kreativní produkce.^[11]

Licence k vynálezu

Jedná se o souhlas k využívání vynálezu poskytnutý majitelem patentu pro vzájemně dohodnuté účely. Souhlas (licence) k využívání vynálezu chráněného patentem se poskytuje písemnou – licenční smlouvou. Poskytovatel (majitel patentu) a nabyvatel licence podepíše licenční smlouvu, která definuje podmínky a rozsah dohody. Při licencování může být majiteli patentu vyplacena jednorázová suma, či opakované licenční poplatky.^[12]

Existují tři typy licenčních smluv k patentovým technologiím. Výhradní, nevýhradní a jedinečná licence, v rámci které smí využívat patentovou technologii nabyvatel licence i majitel patentu současně. Dalším typem licence může být licence křížová, která je dohodou mezi dvěma vzájemně si konkurujícími osobami, které mají vzájemně zájem o patenty druhé osoby. Jsou běžné např. v průmyslovém odvětví, kde se různé vynálezy mohou vzájemně doplňovat.^[13]

Licence k autorskému dílu

Prostřednictvím licence poskytuje autor někomu jinému (nabyvateli) právo užít jeho dílo. Toto právo umožňuje dílo rozmnožit, originál či jeho rozmnoženiny rozšiřovat, pronajmout, půjčit či vystavit, též zpřístupnit v nehmotné podobě prostřednictvím médií.^[14] Výjimkám a omezením práva autorského se věnuje díl 4. první části zákona 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Lze rozlišit dva základní typy licence, a to licenci výhradní a nevýhradní. Nevýhradní licence umožňuje autorovi dále vykonávat veškerá práva spojená s dílem i poskytnout licenci třetím osobám, taková licence nemusí mít písemnou formu. Naopak písemná forma je vyžadovaná u licence výhradní, ta autorovi neumožňuje poskytnout licenci třetí osobě a obvykle je i on povinen se zdržet výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil.^[15] Nabyvatel licence může licenci poskytnout třetí osobě, pokud je tak ujednáno v licenční smlouvě, a tedy se souhlasem poskytovatele. Pak se jedná o tzv. podlicenci.^[9]

Licenční smlouva je pojatá jako smlouva zásadně úplatná, kdy za poskytnutí licence náleží poskytovateli odměna. Ve výjimečných případech, v zájmu zachování principu smluvní volnosti, se připouští bezúplatnost.^[10] Aby byla licenční smlouva podle českého práva platná, musí řešit čtyři základní okruhy: smluvní strany licence, předmět licence, rozsah a způsob užití díla a úplatnost licence.^[11]

Veřejné licence

Veřejné licence zpřístupňují veřejnosti užití autorskoprávně chráněných děl. Staví na aktuálním systému autorského práva.^[11] Pojem **veřejná licence** je obecným označením pro všechny licence, které jsou uzavírány zveřejněním díla s licenčními podmínkami (či odkazem na ně), a u kterých poskytovatel a nabyvatel licence

nejsou v přímém kontaktu. Omezení rozsahu dílo užít hraje roli až pro další označení veřejných licencí. **Svobodná licence** je taková, která nikterak neomezuje nabyvatele licence v dalším užívání díla, poskytuje nabyvateli maximální možný rozsah práv při zachování zákonem stanovených podmínek. U licencí Creative Commons lze za svobodné označit ty licence, které dovolují i komerční užití díla, a které umožňují i jeho kreativní zpracování a další šíření takto upraveného díla. Sdružení Open Knowledge Foundation pak označuje tyto licence za **otevřené** (open). V prostředí distribuce výsledků vědecké práce jsou pak vědecká díla přístupná za těchto podmínek označována jako „libre open access“. **Volné licence** jsou pak ty, které jsou bezúplatné a vždy umožňují šíření chráněných autorských děl, ale i s případnými omezeními, co do způsobu rozsahu a užití díla. V hnutí Open Access jsou takto přístupné vědecké publikace známy jako „gratis Open Access“ (tedy dostupné zadarmo).^[11]

Takto vymezené pojmy český právní řád nezná, slouží především k lepšímu pochopení v rámci jejich aplikace.

Veřejné licence jsou pak od standardních unikátních licenčních smluv odlišné tím, že jsou typicky sjednávány na dálku, nelze o jejich obsahu vyjednávat s poskytovatelem licence, jedná se tedy o tzv. smlouvy adhezní. Autor je potenciálně uzavírá s neomezeným počtem uživatelů díla a z užívání díla nabízeného pod veřejnou licenci není nikdo dopředu vyloučen. Licence jsou autorem poskytovány po celou dobu trvání autorských práv, obsah licenčních podmínek je realizován jednoduchým odkazem na jejich veřejně dostupné znění. Licence jsou poskytovány bezúplatně. Nabyvatelé licence mohou dílo dále šířit, ale vždy musí být uváděn autor původního díla.^[11]

Kolektivní a hromadné licence

Hromadně distribuovaný software je běžně používán jednotlivci na osobních počítačích pod licencemi vývojářů tohoto druhu softwaru. Tyto licence jsou obvykle součástí rozsáhlejší smlouvy pro koncové zákazníky známé jako EULA. Licence typicky fungují na principu ověření unikátního kódu, jenž je nutný vyplnit při instalaci daného softwaru. Při správném zadání se software zpřístupní a může ho tak plně využívat.

Na rozdíl od běžné licence, kterou lze uplatnit pouze na jeden osobní počítač, se kolektivní a hromadné licence dají použít na větším počtu osobních počítačů pod stejným licenčním kódem. Vymahatelnost na základě smlouvy pro koncové zákazníky je však zpochybňována.^[zdroj?]

Licence jako svolení k zásahu do osobnostních a autorských práv

Licence vzniká prostřednictvím smlouvy, ale také mimosmluvně rozhodnutím orgánů veřejné moci na základě zvláštních předpisů a je označována jako úřední či nucená licence.^[9] Užívá se u výjimečných případů zásahu do osobnostního práva, kde působí i proti vůli dotčeného člověka (jinak je takový zásah podmíněn svolením zasažené osoby).

Pomocí tzv. **bezúplatných zákonných** licencí zákon řeší, za jakých okolností a kdo může omezit autorská práva, přičemž říká, že tak lze činit pouze v jím určených případech. Ty musí být vždy prováděny pouze v odůvodnitelné míře a platí, že zůstávají nedotčena autorská osobnostní práva.^[16]

Do těchto licencí se řadí:

- *Knihovní licence* se vztahuje na knihovny, muzea, archivy, galerie a další podobná nevýdělečná školská a vzdělávací zařízení a dovoluje jim vytvářet rozmnoženiny pro své archivační a konzervační potřeby nebo rozmnoženiny ztracených a poškozených děl.^[16]
- *Citace* označuje užití zveřejněných děl jiných autorů ve vlastním díle, vždy je nutné uvést autora (pokud je to možné) nebo osobu, pod jejímž jménem je dílo vydáno, název díla a pramen.^[16]
- Propagace výstavy nebo prodeje originálů či rozmnoženin uměleckých děl.^[16]
- Zaznamenání, či zachycení díla na veřejném prostranství.^[16]

- *Úřední a zpravodajská licence* se vztahuje na použití nebo pořízení podobizny či záznamu člověka, která realizují informování veřejnosti zpravodajskou formou (tisková, rozhlasová, televizní) o věcech oprávněného veřejného zájmu^[17] nebo umožňuje užít dílo k úřednímu účelu či ve zpravodajství o aktuální události.^[16] Je rozšířena o veřejná vystoupení podpořená zákonem, jako jsou veřejná zasedání zastupitelstva obce, kraje, veřejná slyšení apod., použije se pouze pro zachycení formou podobizny, zvukového, obrazového, nebo písemného záznamu.
- Nakladatelská licence.^[16]
- *Katalogová licence* umožňuje zařadit vyobrazení díla do katalogu k pořádané výstavě.^[16]
- Licence pro školní dílo umožňuje užít dílo při školních představeních, v nichž účinkují žáci a učitelé školy.^[16]
- Licence pro dočasné rozmnoženiny dovoluje knihovnám, archivům a jiným nevýdělečným zařízením pořídit rozmnoženiny pro své účely.^[16]
- Licence pro určitá užití osiřelého díla.^[16]
- Licence pro fotografickou podobiznu.^[16]
- Licence pro nepodstatné vedlejší užití díla.^[16]
- Licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým.^[16]
- Licence pro sociální zařízení.^[16]
- *Licence vědecká a umělecká* se vztahují na díla zachycená stejnou formou jako u bezúplatné zákonné licence úřední, vznikly za účelem šíření vědecké a umělecké tvorby, předpokladem je obecný zájem na tato díla. Za vědeckým účelem zásahu do osobnostního práva může stát např. pořízení fotografie nemocné části těla pacienta z důvodu lékařského výzkumu, nebo fotografický portrét osoby.
- Zvláštním druhem zákonné licence je tzv. **úplatná zákonná licence**, která se vztahuje k výkonným umělcům, definuje, za jakých podmínek je a není možno užít jimi vytvořené dílo. Výkonným umělcům však přísluší právo na odměnu za takové užití.

Reference

- *Akademický slovník cizích slov*. Strana 458. Praha: AV ČR, 2000. ISBN 80-200-0607-9.
- Oprávnění. In: *Iuridictum* [online]. Dostupné online.
- OTTO, J. *Ottův slovník naučný*. Praha: J. Otto, 1900. 1066 s. Dostupné online. S. 1040.
- <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>. Předpis č. 455/1991 Sb. Živnostenský zákon. odst. 9.
- Předpis č. 111/1994 Sb. Zákon o silniční dopravě. *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-111>
- ČNB slovník pojmů. In: *ČNB* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/b.html> Archivováno 29. 3. 2016 na Wayback Machine
- Povolení k podnikání v energetických odvětvích – žádost o licenci, žádost o změnu licence. In: *BusinessInfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/licence-podnikani-v-energetice-8422.html>
- SZIF, Státní zemědělský intervenční fond. Dostupné na: <https://www.szif.cz/cs/licence-pro-rv-a-zv>
- JAKL, Ladislav, ed. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. ISBN 978-80-86855-87-5. Telec,Ivo, Tůma,Pavel: Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku
- *Občanský zákoník: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9
- MYŠKA, Matěj, Radim POLČÁK, Jaromír ŠAVELKA, Libor KYNCL a Iveta SVIRÁKOVÁ. *Veřejné licence v České republice* [online]. Verze 2.0. strana 22, 23, 35-39. Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-

210-7192-6. Dostupné také z: http://is.muni.cz/repo/1203341/Myska_et_al._-_Verejne_licence_2.0_-_online.pdf

- Dostupné z: <http://www.vynalez-patent.cz/poskytovani-licence> Archivováno 17. 6. 2016 na Wayback Machine
- Dostupné z: <http://www.vynalez-patent.cz/typy-licenci> Archivováno 1. 11. 2016 na Wayback Machine
- <http://zakony.centrum.cz/autorsky-zakon/cast-1>, hlava I, díl 4., Výjimky a omezení práva autorského
- Autorské právo info-Informační portál z oblasti autorského práva. Dostupné na: <http://www.autorske-pravo.info/vyhradni-nebo-nevyhradni-licence> Archivováno 27. 6. 2018 na Wayback Machine
- Zákon o právu autorském. In: *Aktualizace k zákonům: Zákony 2014*. 1. PORADCE, 2014. ISSN 1802-8322.
- *Komentář k občanskému zákoníku*. První vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. strany 701-716. ISBN 978-80-7400-529-9.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Licence>

Volné dílo

Volné dílo je takové autorské dílo, jehož *majetková* autorská práva nejsou chráněna. Nejčastějším případem volného díla je takové autorské dílo, u kterého již doba ochrany vypršela (tzn. např. uplynulo více než 70 let od smrti posledního autora). Kromě takových volných děl existují i další druhy děl, která jsou vyjmuta z autorskoprávní ochrany již od jejich vzniku. S pojmem volného díla souvisí také **volná užití**, kdy i jinak chráněné dílo lze za jistých podmínek využívat i bez souhlasu autora.

Volné autorské dílo může každý volně využívat, pouze musí být dodrženy podmínky, že si nikdo nesmí osobovat autorství díla, využitím se nesmí snižovat hodnota díla a musí být uveden autor (je-li znám a je-li to obvyklé).^[1]

Doba ochrany autorských práv

Majetková práva trvají:

1. Obecně po dobu života autora a 70 let po jeho smrti.
2. U díla spoluautorů se doba trvání počítá od smrti posledního žijícího autora.
3. U děl anonymních a pseudonymních, případně u díla kolektivního, kde nejsou autoři označeni, trvají práva 70 let od oprávněného zveřejnění. Pokud je však pravé jméno autora známo (resp. u díla kolektivního jsou autoři označeni), postupuje se podle bodů 1 a 2.
4. Doba trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu se počítají od smrti poslední žijící osoby z následujících: režisér, scenárista, autor dialogů, skladatel původní hudby.
5. U díla zveřejňovaného ve svazcích či dílech se okamžik zveřejnění uvažuje pro každý díl nezávisle.
6. Pokud někdo zveřejní dosud nezveřejněné dílo, ke kterému doba ochrany vypršela, získává majetková práva ve stejném rozsahu, v jakém by je získal autor, avšak v trvání 25 let od zveřejnění.

Doba se vždy počítá od prvního dne roku následujícího po roce, ve kterém došlo k rozhodné události.

Výjimky z ochrany

Z autorskoprávní ochrany jsou ve veřejném zájmu už od vzniku vyjmuty některé druhy autorských děl. Taková díla vůbec nejsou autorským právem chráněna. Mezi takové výjimky patří:

- Úřední díla – např. právní předpisy, rozhodnutí, veřejné listiny, včetně úředních návrhů takových děl, obecní kroniky, státní symboly apod.
- Výtvary tradiční lidové kultury, není-li obecně známo pravé jméno autora a nejedná-li se o dílo anonymní či pseudonymní. Taková díla lze užívat pouze způsobem, který nesnižuje jejich hodnotu.

V této souvislosti je vhodné podotknout, že např. myšlenka, postup, princip, matematický vzorec apod. se samy o sobě vůbec nepovažují za autorské dílo, tudíž žádné autorskoprávní ochraně nepodléhají.

Volné užití

Za některých podmínek lze chráněné autorské dílo užít i bez souhlasu autora, neboť se z hlediska zákona nejedná o *užití díla*. Sem patří například:

- Užití pro osobní potřebu (neplatí pro rozmnožování počítačového programu, elektronické databáze, stavbu dle architektonického díla a pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu).
- Dočasné vyrobení kopie autorského díla při předvádění televizoru, počítače, kopírky apod. zákazníkovi při prodeji.
- Kopírování tiskového díla (s výjimkou partitury hudebního díla) v copycentru apod.

Bezúplatné zákonné licence

Zákon také umožňuje některá specifická využití díla, která nejsou považována za zasahování do cizích práv. Sem patří např.:

Citace – každý může ve svém díle v odůvodněné míře citovat výňatky z cizích zveřejněných děl, pokud uvede zdroj (jméno, název díla a pramen).

Užití díla trvale umístěného na veřejném prostranství – je např. dovoleno fotografovat veřejně umístěnou sochu či stavbu a tuto fotografii dále šířit.

Úřední a zpravodajská licence – dílo je možné využít při zpravodajství o aktuální události apod.

Užití při občanském a náboženském obřadu či školním představení – dílo je v těchto případech dovoleno využívat pro nevýdělečné účely.

Knihovny, archívy apod. – mohou vyrábět pro svoje účely rozmnoženiny a díla půjčovat a pronajímat, jsou však povinny platit stanovené poplatky.

Public domain

Zvláště v oblasti software se některá díla označují anglickým termínem **public domain**. Tento pojem znamená, že autor díla se rozhodl, že dovolí svoje dílo volně užívat, bez nároku na další ochranu díla. V českém právním systému se nikdo nemůže vzdát svých (autorských) práv, je pouze možné nabídnout veřejnosti bezúplatnou licenci na libovolné užití díla, ale lze každopádně předpokládat, že autor, který svoje dílo takto označil, se svých práv nebude domáhat. (*Kde není žalobce, není soudce.*)

Odkazy

Reference

- *Zákon o právu autorském* (zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a doplnění)
- KÖPPEL, Petr. *Veřejné licence a public domain jako alternativy copyrightu*. Praha, 2012 [cit. 2020-12-25]. 135 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií - studia nových médií. Vedoucí práce Vít Šisler. s. 11. Dostupné online.

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Voln%C3%A9_d%C3%ADlo

Fair use

Fair use (anglicky; přibližně *dovolené užití* nebo *řádné užití*) je ustanovení americké legislativy autorského práva, které dovoluje i bez souhlasu držitele autorských práv některá využití chráněného díla, pokud splňují jisté specifické podmínky. Mimo Spojené státy existuje podobné ustanovení např. ve Velké Británii, kde se označuje termínem *fair dealing*.

Podle ustanovení fair use je povoleno využití chráněného díla za účelem kritiky, komentáře, parodie, novinářského zpravodajství, výuky, výzkumu apod. Aby se užití kvalifikovalo jako fair use, je třeba zvážit některá hlediska:

1. účel a povahu užití, včetně zvážení, zda použití má ziskovou povahu, či jde o neziskové vzdělávací účely,
2. druh chráněného díla,
3. množství a míru použité části díla v poměru k dílu jako celku a
4. vliv užití na potenciální trh nebo hodnotu chráněného díla.

Fair use v jiných zemích

V mezinárodním pojetí autorského práva definovaném v Bernské úmluvě (článek 9, odstavec 2) je jednotlivým státům umožněno omezit výhradní práva autora, za podmínky, že je takto autor omezen jen ve zvláštních případech, tato omezení nenarušují normální využívání díla a nezpůsobují autorovým oprávněným zájmům neospravedlnitelnou újmu (tzv. trojstupňový test). Bernská úmluva také výslovně v článku 10 dovoluje citace zveřejněných děl a využívání autorských děl pro vzdělávací účely, pokud je v souladu s *poctivými zvyklostmi* (v angličtině *fair practice*).

Český autorský zákon tato pravidla implementuje ve čtvrtém díle první hlavy zákona (*Omezení práva autorského*), v jehož § 29 je popsán trojstupňový test a v dalších částech (§§ 30–39) jsou popsána odpovídající omezení autorova výhradního práva. Spadají sem tzv. volná užití (umožňující užití některých děl pro osobní potřebu) a tzv. bezúplatné zákonné licence (umožňující citace, zobrazování děl umístěných na veřejném prostranství, vyobrazení děl v katalogu výstavy apod., úřední a zpravodajské využití díla, využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů a školních představení, rozmnožování děl v knihovnách a archivech atd.). Tato část zákona má zhruba stejný účel (a podobný obsah) jako americké fair use, ale její konstrukce je značně odlišná.

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Fair_use

Osiřelé dílo

Osiřelé dílo je takové, u něhož zatím neuplynula doba ochrany autorských práv, ale jeho autor není znám, nebo i když znám je, není možné ho nalézt. V důsledku této skutečnosti pak nelze ani osiřelé dílo užívat, protože k tomu není možné získat povinný souhlas jeho autora, ledaže jeho užití umožňuje některá zákonná licence.

To je překážkou např. i pro zpřístupnění některých děl prostřednictvím digitálních knihoven. Na evropské úrovni byla proto přijata směrnice 2012/28/EU o některých povolených způsobech užití osiřelých děl, která měla být do právních řádů jednotlivých členských států transponována nejpozději do 29. října 2014. V České republice byl příslušný zákon, který novelizuje autorský zákon, přijat 23. září, 23. října vyšel pod č. 228/2014 Sb. a účinnosti nabyl 7. listopadu 2014. Status osiřelého díla se zjišťuje primárně z informačních zdrojů té evropské země, kde bylo dílo poprvé vydáno či odvysíláno. Takové dílo pak mohou na základě zákonné licence užívat jen knihovny, archivy, muzea, galerie, školy nebo veřejnoprávní média, a to tak, že jej nevýdělečně a ve veřejném zájmu digitalizují a poté zpřístupní veřejnosti prostřednictvím internetu.

Copyleft

Symbol copyleftu

Copyleft je zvláštní použití autorského práva. Při vytvoření odvozeného díla z díla, jež je dostupné jen pod copyleft licenci, musí být toto odvozené dílo nabízeno pod stejnou (copyleft) licenci jako dílo původní.^[1] Termín *copyleft* je slovní hříčkou, v anglickém slově *copyright* je slovo *right* (*právo, pravý, vpravo*) nahrazena slovem *left* (*zanechaný, přenechaný, ale i levý, vlevo*), čímž se naznačuje, že princip copyleftu je do jisté míry opakem principu copyrightu.^[1] I tradiční označení copyrightu, písmeno C v kroužku – © – je otočeno a jako symbol copyleftu se používá převrácené C v kroužku – ☹ (to ovšem nemá žádný právní význam).

Princip copyleftu vytvořil Richard Stallman a uplatnil jej v copyleft licencích GPL a GFDL GNU projektu.

Copyleft je pokládán za základ úspěchu hnutí svobodného software. Někteří dokonce mluví o copyleftu jako o evolučním kroku, který vede k rozvoji konkurence na trhu software. Trh software je specifický a díky prudkému rozvoji (velká poptávka a malá nabídka) umožnil v poměrně krátké době vznik velkých firem. S koupí programu, resp. s jeho používáním, se uživatelé zavazují dodržovat výrobcem stanovenou licenci. Většina licencí programů, např. téměř všechny programy firmy Microsoft, neumožňují uživatelům vytvářet odvozená díla nebo kopie a ty dále prodávat. Při porušení licence, která je ve většině případů mnohastránková a těžko pochopitelná, mohou být uživatelé podle zákona stíháni. Mnohem jednodušší a pro uživatele výhodnější licence mají např. programy svobodného software. Svobodný software a odvozená díla jsou chráněny právě copyleftovými licencemi proti zneužití ze strany firem, jež nechtějí poskytovat kupujícímu, resp. uživateli stejná práva. Na závěr je nutné připomenout, že většina autorů jsou také uživatelé. Výhody pro uživatele mohou být tedy také výhodami pro autory.

Copyleftové licence jsou označovány jako licence „virové“ povahy.^[1] Přidáte-li k vašemu programu kus kódu pod copyleft licenci, pak je váš program „infikován“ a musí být také šířen pod copyleft licenci.

Reference

- KÖPPEL, Petr. *Veřejné licence a public domain jako alternativy copyrightu*. Praha, 2012 [cit. 2021-01-01]. 135 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií - studia nových médií. Vedoucí práce Vít Šisler. s. 43,44. Dostupné online.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Copyleft>

Svobodný software

Svobodný software, někdy nazývaný **free software** (z anglického freedom - svoboda) nebo **software libre** je software, který uživatelé mohou používat k libovolnému účelu, kopírovat, distribuovat, studovat a měnit. Svobodný software je tedy otázka volnosti, nikoliv ceny.^[1] Jednotliví uživatelé mohou samostatně nebo společně užívat software jak uznají za vhodné, mohou jej bezplatně či za úplatu distribuovat, nabízet technickou podporu či záruku jako dodatečnou placenou službu. Často tyto služby nabízí přímo autor svobodného softwaru. U svobodného softwaru využívaného k vysoce komerčním účelům (např. Red Hat Enterprise Linux) je placení služeb obvyklé. Mezi nejznámější svobodný software patří například operační systém Linux, prostředí KDE, prostředí GNOME, aplikace na úpravu grafiky GIMP, webový prohlížeč Firefox a kancelářský balík LibreOffice. Množství svobodného softwaru je obrovské a lze nalézt software téměř pro každou oblast použití.

Historie termínu svobodný software

V roce 1984 založil Richard Stallman projekt GNU, aby tak vytvořil kompletní unixový operační systém GNU založený na svobodném softwaru. Jako krédo svobodného softwaru definoval tyto čtyři svobody:^[2]

- svoboda používat program za jakýmkoliv účelem
- svoboda studovat, jak program pracuje a možnost přizpůsobit ho svým potřebám
- svoboda šířit kopie programu
- svoboda vylepšovat program a zveřejňovat zlepšení, aby z nich mohla mít prospěch celá komunita

Za získání kopií svobodného softwaru lze platit, darovat dobrovolný příspěvek, nebo je obdržet zdarma, ovšem bez ohledu na způsob získání má uživatel vždy svobodu kopírovat a měnit software, dokonce prodávat nebo darovat jeho kopie nebo pozměněné verze. Komerční vývoj svobodného softwaru není ničím neobvyklým; takové programy jsou komerčním svobodným softwarem.

Stallman založil Free Software Foundation (Nadace pro svobodný software), která se stará o právní a organizační stránky GNU projektu a o rozšiřování povědomí o svobodném softwaru. Myšlenky svobodného softwaru byly formulovány prostřednictvím licencí GNU General Public License a GNU Lesser General Public License (původně nazývaná GNU Library General Public License), které se časem staly nejrozšířenějšími licencemi svobodného softwaru.

GNU General Public License zajišťuje uvedené základní svobody svobodného softwaru (dále jen základní svobody) a někdy je také nazývána copyleftovou licencí. Copyleftová licence říká, že pokud se redistribuuje originální nebo i pozměněná verze programu, musí se tato verze redistribuovat pod stejnou licenci, pod jakou se získal původní program.^[2] V podstatě to znamená, že k němu nesmí přidat žádná omezení, aby se tak odepřely základní svobody ostatním. Tato licence tedy nijak neomezuje základní svobody; spíše je chrání.

Dvojznačnost termínu svobodný software

Označení svobodný software pochází z anglického *free software*. Slovo *free* má však v angličtině také druhý význam, který znamená zdarma, tedy něco zcela odlišného. Softwaru zdarma se však obvykle říká *freeware*.

Svobodný software versus otevřený software

Svobodný software není úplně totéž jako otevřený software (*open-source software*); záměna termínů není v některých případech možná. Dle Open Source iniciativy jsou požadavky na *otevřený software* nepatrně méně striktní.^[3] Rozdíl je spíše v ideologii. Projekt GNU uznává většinu otevřených licencí jako licence svobodného softwaru, ale vzhledem k jejich nekompatibilitě s licencí GPL je nedoporučuje používat.

Tato problematika je vysvětlena na stránkách Projektu GNU.

Obrázek na stránkách projektu GNU znázorňuje kategorie softwaru a vztahy mezi nimi.

Původním záměrem otevřeného softwaru bylo zbavit se problémů dvojznačnosti termínu free software a pomoci k lepšímu prosazení sdílení softwaru v komerční sféře. V dnešní době je však otevřený software problematiky neznalými lidmi chybně vykládán jako software s otevřeným (zveřejněným) kódem. Např. shared source od firmy Microsoft není otevřený software. V českém jazyce je vhodnější používat termín svobodný software, jenž je jednoznačnější.

Bezpečnost a spolehlivost

Diskutuje se o bezpečnosti svobodného softwaru v porovnání s proprietárním softwarem, u kterého není volně k dispozici zdrojový kód. Hlavním předmětem diskuze je bezpečnost skrze utajení. Populárním testem v počítačové bezpečnosti je počítání známých a dosud neopravených bezpečnostních chyb. Uživatelé této metody obecně doporučují vyhýbat se produktům, které nemají záplaty pro známé bezpečnostní vady, aspoň dokud není k dispozici jejich oprava.

Zastánci svobodného softwaru argumentují tím, že tato metoda není objektivní. Svobodný software má totiž zveřejněn úplný zdrojový kód, který může analyzovat kdokoli a komunita je více otevřená ohledně problémů, které existují.^[4] Naproti tomu tvůrce proprietárního softwaru spoléhá zejména na své zaměstnance. Případný bezpečnostní problém lze totiž najít mnohem snáze ve zdrojovém kódu, než ve zkompileované binární formě (což často obnáší nutnost reverzního inženýrství, které je někdy dokonce licenčně zakázáno). Podle Richarda Stallmana spočívá další výhoda svobodného softwaru v tom, že je mnohem obtížnější dostat do softwaru skrytou a nežádoucí funkcionalitu (spyware či malware).^[5] Zmiňoval dva případy, kdy Windows XP poskytovaly informace Microsoftu. To bylo odhaleno navzdory tomu, že odhadovaných 50 miliónů řádků kódu Windows nebylo k dispozici pro koncové uživatele, aby mohli provést audit. Stránky projektu GNU^[6] zmiňují další případy známého malware v proprietárních produktech.

Bylo provedeno několik kvantitativních studií ohledně tohoto tématu.^{[7][8][9][10]}

Použití kusů binárních kódů a dalšího proprietárního softwaru

V roce 2006 začalo OpenBSD první kampaň proti používání kusů binárních kódů v jádře operačního systému. Typicky se jedná o volně šiřitelné ovladače zařízení, ke kterým není k dispozici zdrojový kód. To uživatelům znemožňuje modifikovat tento software a distribuovat jeho upravenou verzi. Kusy binárního kódu nejsou zdokumentovány a mohou se v nich vyskytovat chyby. Tím ohrožují bezpečnost operačního systému, jehož jádro takový kód používá.

Záměrem kampaně bylo shromáždění hardwarové dokumentace, která by vývojářům umožnila napsat ovladače zařízení jako svobodný software. To by pak umožnilo všem svobodným operačním systémům nepoužívat kusy binárních kódů v jádře.

Licence kompatibilní s GPL

Ačkoliv je GPL hlavní a nejčastější licencí svobodného softwaru, není jediná. V průběhu let se vyvinulo velké množství dalších, které Free Software Foundation uznala za dostatečné náhrady GPL. Na rozdíl od ní jsou ale často jednodušší, mají kratší znění, anebo upravují specifické oblasti licencování (například multimédia bez zdrojového kódu). Nejčastěji jde o licence typu BSD licence, Apache a Artistic license.

Většina těchto licencí je zmíněna na stránkách GNU.

Svobodný software a právo na dodatečnou odměnu

Nový český občanský zákoník zakotvil právo autora díla na přiměřenou dodatečnou odměnu, a to v případě, že „odměna za poskytnutí licence není ujednána v závislosti na výnosech z využití licence a je tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu předmětu licence pro dosažení takového zisku.“

Právo na tuto odměnu bylo zakotveno už dříve v autorském zákoně, nové je ale ustanovení, že se autor nemůže tohoto práva předem vzdát (přestože podle výkladu právničky Luboslavy Pištejové, který byl převzat i soudcem Romanem Horáčkem, to již dříve vyplývalo z výkladu). Existence práva uvádí uživatele svobodného softwaru (a dalších svobodných děl) do právní nejistoty, protože jim může v budoucnu hrozit – pokud by dosahovali díky dílu významného zisku – povinnost zaplatit autorovi nebo jeho dědicovi dodatečnou odměnu, přestože je to zcela v rozporu s podstatou licencí pro svobodný software a další díla.^[11]

Reference

- GNU: What is free software?
- KÖPPEL, Petr. *Veřejné licence a public domain jako alternativy copyrightu*. Praha, 2012 [cit. 2021-01-01]. 135 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií - studia nových médií. Vedoucí práce Vít Šisler. s. 38,44. Dostupné online.
- The Open Source Definition (Annotated) | Open Source Initiative. *opensource.org* [online]. [cit. 2020-01-08]. Dostupné online.
- *Firefox more secure than MSIE after all* [online]. News.com. Dostupné online.
- Transcript where Stallman explains about spyware [online]. Dostupné online.
- GNU: Proprietary Software Is Often Malware
- David A. Wheeler: Why Open Source Software / Free Software (OSS/FS, FLOSS, or FOSS)? Look at the Numbers! 2007
- Michelle Delio: Linux: Fewer Bugs Than Rivals Wired.com 2004
- Barton P. Miller, David Koski, Cjin Pheow Lee, Vivekananda Maganty, Ravi Murthy, Ajitkumar Natarajan, Jeff Steidl. Fuzz Revisited: A Re-examination of the Reliability of UNIX Utilities and Services. *ftp.cs.wisc.edu*. Madison, WI 53706-1685 USA: University of Wisconsin: Computer Sciences Department, October 1995. Dostupné v archivu pořízeném z originálu dne 21 June 2010. (anglicky)
- Barton P. Miller, Gregory Cooksey, Fredrick Moore. An Empirical Study of the Robustness of MacOS Applications Using Random Testing. *ftp.cs.wisc.edu*. Madison, WI 53706-1685 USA: University of Wisconsin: Computer Sciences Department, 20 July 2006, s. 1, 2. Dostupné v archivu pořízeném z originálu dne 21 June 2010. (anglicky)
- Svobodné licence a přiměřená dodatečná odměna [online]. LinuxEXPRES. Dostupné online.

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Svobodn%C3%BD_software

Freeware

Freeware je software, většinou proprietární, který je distribuován bezplatně (či za symbolickou odměnu typu posláni pohlednice, mnohdy autor umožňuje (ale nevyžaduje) v případě spokojenosti zaslání finančního daru), někdy hovoříme o typu softwarové licence. Podmínky bezplatného používání a šíření jsou definovány v licenční smlouvě, která je často specifická pro každý freeware.

Autor si u freeware zpravidla ponechává autorská práva, například nedovoluje program upravovat nebo omezuje použití zdarma jen pro specifické účely (např. různé kombinace následujících omezení: jen pro nekomerční účely, jen pro osobní potřebu, jen na domácím osobním počítači, jen pro vzdělávání ve školách, jen v charitativních organizacích, jen na konkrétních typech zařízení, jen pro zobrazování souborů vytvořených konkrétním placeným softwarem apod.). V některých případech autor taky vyžaduje bezplatnou registraci nebo omezuje způsoby distribuce. Některý freeware je možné používat i ve firmách na pracovních počítačích, ale jen pokud nebude používán na přímé poskytování komerčních služeb. Freeware software se tak liší od svobodného software nebo otevřeného software.

Jedná se o program, který je za určitých podmínek možné používat bez placení autorského honoráře a šířit. Na světě existuje mnoho katalogů, které seskupují tyto programy většinou společně s programy, které jsou k dispozici ke stažení na zkušební dobu. Tyto katalogy jsou dobrým zdrojem alternativního software k drahým placeným licencím.

Odlišnosti freeware oproti otevřenému a svobodnému software

- Je třeba rozlišovat mezi freewarem a svobodným softwarem či otevřeným softwarem, nejedná se o totožné pojetí licence (i když je to tak laickou veřejností někdy vnímáno). Freeware je na rozdíl od svobodného a otevřeného software proprietární software.
- Licenční smlouva k freeware často omezuje použití jen pro nekomerční účely nebo jinak specifikované účely. Svobodný software a otevřený software je možné používat bez omezení.
- Licenční smlouvy k freeware jsou obvykle jedinečné a jejich text je často odlišný pro každý jeden freeware. Svobodný software a otevřený software často používá jednu z univerzálních licenčních smluv, jako je například licence BSD nebo GNU General Public License (GPL).
- K freeware se nedodávají zdrojové kódy a je zakázáno je vnitřně upravovat. U freeware autor dodává program už v přeložené podobě (jako .exe, .com, či jiný spustitelný soubor). Rovněž je u freeware typicky v licenci zakázáno zpětné získání zdrojových kódů ze spustitelného souboru, což mnohdy úplně znemožňuje jakoukoliv legální cestu k získání zdrojového kódu.
- Vývoj freeware programu je tedy (oproti otevřenému) plně a pouze v rukou autora.
- Nezveřejňování zdrojových kódů u freeware také ztěžuje jeho bezpečnostní revizi.
- Zatímco freeware je software zdarma, svobodný a otevřený software lze dodávat a šířit volitelně i za peníze. (Svobodný a otevřený software který je šířený za peníze je zároveň možné dál šířit zdarma.) Některý freeware je možné šířit za poplatek pokrývající základní náklady na distribuci, ale poplatek se nesmí vyžadovat za samotný freeware.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Freeware>

Shareware

Shareware je označení pro software chráněný autorským právem, který je možné volně distribuovat (typicky na internetu nebo na CD nebo DVD, jež jsou přílohami časopisů). Uživatel má možnost software po určitou dobu zkusit, zda mu vyhovuje nebo ne. Pokud ho ale nadále používá, je povinen se řídit podle autorovy licence a zpravidla zaplatit cenu programu nebo se třeba jen registrovat.

Volně šířený shareware má obvykle zabudovaná omezení (časová – trialware, funkční – crippleware, omezující uživatelův komfort – adware, nagware). Pak mluvíme o demoverzi. Heslo nebo softwarový klíč pro přístup k plně funkční verzi obdrží uživatel po zaplacení. Některé programy z kategorie shareware plnohodnotně fungují i po vypršení testovacího období.

Distribuce

Shareware se často nabízí ke stažení na internetových stránkách výrobce nebo v časopisech jako doprovodné CD. Komerčně se nabízí například v supermarketech na CD (nebo DVD) za výrobní cenu nosiče. Dalším distribučním kanálem jsou shareware adresáře nebo stahovací portály.

Implementace

Otevřený software a shareware jsou podobné v tom, že mohou být trvale používány bez peněžní podpory. Shareware se obvykle liší od otevřeného softwaru v tom, že autoři žádají o dobrovolné poplatky. Otevřený software musí být obvykle kompatibilní s přísnými pokyny Asociace Softwaru.

Odvozeniny sharewaru

Existují i jiné typy sharewaru, které mají například příponu "-ware". Obvykle ale nepožadují po uživateli, aby zaplatil autorovi za používání programu. Například:

- Cardware vyžaduje, aby uživatel poslal autorovi pohlednici.
- Careware vyžaduje, aby uživatel daroval na charitu.

Dalším typem sharewaru je velmi populární App Store trh, kde mohou uživatelé získávat mobilní aplikace zdarma. Ovšem to má i svá omezení, například mohou obsahovat inzertní bannery od sponzorů. Tato omezení odstraní až placená verze, která může být rozšířená o další funkce.

Průmyslové standardy a technologie

Existuje několik obecně uznávaných standardů a technologií, které se používají při vývoji a prosazování shareware. FILE_ID.DIZ je textový soubor, který je často součástí balení. Portable Application Description (PAD) se používá pro standardizaci shareware aplikací. PAD soubor je XML dokument, který popisuje shareware nebo freeware produkt podle PAD specifikace. Kód podepisování - je to technologie, kterou používají Shareware vývojáři k digitálnímu podepisování výrobků.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Shareware>

Otevřený software

Otevřený software (anglicky *open-source software* nebo *open software*, zkratka **OSS**) je počítačový software s otevřeným zdrojovým kódem. Otevřenost zde znamená jak technickou dostupnost kódu, tak legální (ne)dostupnost – licenci software. Licence je velmi důležitá, jelikož specifikuje, jaká práva k otevřenému kódu získá a jak s ním může nakládat jeho uživatel. Některé licence (ku příkladu GNU) například dovolují uživatelům zdrojový kód upravovat a distribuovat (na rozdíl od proprietárního software).

V užším smyslu se OSS míní software s licencí vyhovující definici prosazované Open Source Initiative. Pro odlišení se někdy open source software vyhovující požadavkům OSI označuje **Open Source** (s velkými písmeny)^[zdroj?].

V nepřesném ale poměrně běžném vyjadřování se označení *open source* používá i pro mnoho vlastností, které s otevřeností zdrojového kódu nesouvisí, ale vyskytují se u mnoha open source programů. Například může jít o bezplatnou dostupnost software, vývoj zajišťovaný úplně nebo z podstatné části dobrovolnickou komunitou nebo „nekomerčnost“. V posledních letech se podle analytiků open source stal zdrojem inovací v oblasti software a převzal tak štafetu od proprietárního softwaru. Vzrostl také zájem firem o open source, zejména v oblasti webových řešení a rozostřily se hranice mezi tím, co je již open source a co nikoliv.^[1]

Souvisejícím tématem je svobodný software (anglicky *free software*) – tento pojem prosazuje Free Software Foundation od 80. let 20. století. V roce 1998 pak lidé, kteří se snažili prosadit Free Software ve světě komerčních firem, přišli s vlastním, novým názvem pro Free Software – Open Source.^[2] K přejmenování je vedla obava z toho, že termín „Free Software“ komerční firmy odrazuje a mate.^[3] Nový název Open Source pak organizace OSI převzala jako svůj oficiální termín, zatímco FSF zůstává u názvu Free Software.^[4]

Historie

Eric Raymond v roce 1997 vydal knihu *Katedrála a tržiště*, v níž analyzoval hackerskou komunitu a jednotlivé principy svobodného softwaru. Tato práce získala značnou pozornost na počátku roku 1998 a byla jedním z faktorů, které motivovaly společnost Netscape Communications Corporation k vydání populárního balíků aplikací s názvem Netscape Communicator pod otevřenou licenci. Zveřejněný zdrojový kód se později stal základem pro programy jako Mozilla Firefox, Thunderbird, nebo KompoZer.

Tento čin vyzval Erica Raymonda a další odborníky v tomto oboru, aby zjistili, jak využít myšlenku volně šiřitelného softwaru a všech výhod, které nabízí ke komerčnímu užití. Došli k závěru, že otevřený software není příliš lákavý pro podnikatele (jako je například Netscape) a raději hledali jiný způsob, jak vyzdvihnout myšlenku otevřeného softwaru, jak ho rozšířit mezi lidi a jak zdůraznit obchodní potenciál při sdílení a spolupráci na jednom zdrojovém kódu^[5]. Tento způsob šíření byl nazván termínem **otevřený software** (anglicky Open Source), který brzy přijal Bruce Perens, vydavatele Tim O'Reilly, Linus Torvalds, a další. V únoru roku 1998 byla založena skupina s názvem Open Source Initiative (OSI), podporující využívání nového termínu a principů otevřeného softwaru^[6].

Zatímco se Open Source Initiative (OSI) pokoušela podpořit používání otevřeného softwaru a vytvářela zásady, které měly být posléze dodržovány, dodavatelé komerčního softwaru byli náhle ohroženi konceptem volně šiřitelného konceptu a volným přístupem ke zdrojovému kódu aplikací. Zástupce společnosti Microsoft v roce 2001 veřejně prohlásil: „Otevřený software je ničitelem duševního vlastnictví. Nedokáží si představit, co by mohlo být pro softwarové firmy a společnosti podnikající s duševním vlastnictvím horší.“^[7] Tento pohled dokonale shrnuje první názory některých softwarových společností na otevřený a volně šiřitelný software. Velké komerční společnosti se však tomuto novému trendu postupně přizpůsobovaly a zahájily vlastní vývoj oficiálního otevřeného softwaru, který byl prezentován na síti Internet. Na dnešním trhu s otevřeným softwarem mají největší podíl společnosti IBM, Oracle, Google, State Farm, a další méně známé firmy.

Postupně tedy došlo k velké změně názorů a firemní filozofie ohledně volně šiřitelného a otevřeného softwaru.^[8]

Srovnání některých vlastností open source

Bezpečnost

Z hlediska bezpečnostních děr v software je otevřenost kódu dvojsečná zbraň. Chyby v programech může hledat mnohem širší skupina lidí (nebo i automatických pomůcek) a je proto naděje, že se snáze opraví. Na druhou stranu zranitelnosti mohou snáze najít i útočníci. V současném paradigmatu informační bezpečnosti full disclosure se ovšem považuje za obecně výhodnější, když jsou informace dostupné všem, i za tu cenu, že jsou dostupné útočníkům. Alespoň u populárních programů s velkou základnou uživatelů a vývojářů lze předpokládat, že „uživatelská“ strana má výrazně větší prostředky (především více času kvalifikovaných lidí) než cracker.

Nespornou výhodou otevřeného zdrojového kódu je ohromné ztižení možnosti propašování zadních vrátek a trojských koní.

Financování

Open source software může být dodán zdarma. V takovém případě jeho tvůrci nemohou po uživatelích vyžadovat licenční poplatek na financování vývoje projektu. Místo toho se tak objevila řada alternativních modelů financování.

Software může být vyvíjen jako konzultační projekt pro jednoho nebo více zákazníků. Zákazníci platí vývojářům za konkrétní úkony: prioritně odstraňování chyb, nebo přidání nových funkcí. Firmy nebo nezávislí konzultanti si také mohou zaplatit školení, instalaci, technickou podporu, nebo přizpůsobení softwaru.

Dalším přístupem k financování je poskytnutí softwaru zdarma, ale prodávat licence na proprietární doplňky jako jsou například datové knihovny. Například open source CAD program může vyžadovat knihovny, které jsou součástí předplatného nebo dodávané za paušální poplatek. Open source software může také zvýšit prodeje specializovaného hardware, se kterým spolupracuje, což je třeba příklad telefonního softwaru Asterisk, vyvinutého výrobcem hardware počítačové telefonie.

Mnoho open source projektů se zrodilo z výzkumných projektů v rámci univerzit jako osobní projekty studentů nebo profesorů, nebo jako podpůrný nástroj vědeckého výzkumu. Vliv vysokých škol a výzkumných institucí na open source se ukazuje na počtu projektů nesoucí jméno jejich hostitelské instituce, například BSD Unix, CMU Common Lisp, nebo NCSA HTTPd, z nějž se časem vyvinul Apache.

Firmy mohou zaměstnávat vývojáře, aby pracovali na open source projektech, které jsou užitečné v rámci firemní infrastruktury: v tomto případě to není vyvíjeno jako produkt určený k prodeji, ale jako druh veřejně sdíleného nástroje. Lokální oprava chyby, nebo řešení softwarového problému, napsáno vývojářem buď na žádost firmy, nebo k zjednodušení jeho práce, může být zveřejněno jako open source příspěvek, aniž by to firmu cokoliv stálo.^[9] Větší projekty, jako je například Linux, mohou mít přispěvatele z desítek firem, kteří jej používají a závisí na něm, stejně tak jako od nadšenců a výzkumných vývojářů.

Srovnání s proprietárním softwarem

Diskuse na téma open source versus closed source (alternativně nazývaný proprietární software) bývá často plamenná. Hlavními čtyřmi důvody (jak je uvedeno v rámci výzkumu Open Source Business Conference^[10]), proč jednotlivci nebo organizace volí open source software jsou: 1) nižší náklady, 2) bezpečnost, 3) žádné proprietární uzamčení a 4) lepší kvalita.

Od té doby, co se inovativní společnosti tolik nespolehnají na softwarové prodeje, se stal proprietární software méně potřebným.^[11] Jako takové jsou věci jako open source redakční systémy, jinými slovy CMS, stále běžnější. V roce 2009^[12] přešel Bílý dům v USA ze svého proprietárního redakčního systému na open source CMS systém Drupal. Společnosti jako Novell (které tradičně prodávají software postaru) neustále

debatují nad výhodami možnosti přechodu na open source, zatímco část jejich produktu již nabízí otevřené zdrojové kódy.^[13] Tímto způsobem open source software poskytuje řešení jedinečných nebo specifických problémů. Je zjištěno,^[14] že 98 % podniků na úrovni společností nějakým způsobem open source využívá.

S touto změnou trhu se více kritických systémů začíná spoléhat na nabídku open source,^[15] což umožňuje větší finanční prostředky (například granty^[15] Amerického ministerstva pro vnitřní bezpečnost), které pomáhají v „honu po bezpečnostních chybách“.

Nejedná se o dohadování o tom, že open source software nemá své nedostatky. Jednou z největších překážek, která čelí širokému přijetí open source software se týká nedostatku technické a obecné podpory.^[10] Open source společnosti často bojují s tím, že někdy nabízí podporu pod jiným názvem výrobku. Acquia například nabízí na podnikové úrovni podporu i pro open source alternativy Drupalu.^[16]

Mnozí zastánci tvrdí, že open source software je neodmyslitelně bezpečnější, protože každý člověk může prohlížet, upravovat a měnit kód.^[17] Nicméně closed-source software a některé výzkumy^[18] naznačují, že jedinci, kteří nejsou placeni za čištění kódu, nemají motivaci dělat nudnou, monotónní práci. Studie zdrojového kódu Linuxu zjistila 0,17 chyb na 1000 řádků kódu zatímco proprietární software obecně dosahuje výsledku 20-30 chyb na 1000 řádků.^[19]

Ajzenova teorie plánovaného chování zkoumá souvislost mezi postoji a chováním. Na základě pilotní studie organizací, které přijímají (nebo nepřijímají) OSS; několik faktorů statistického významu bylo pozorováno v manažerských přesvědčeních v závislosti na (a) postoji k výsledkům, (b) vlivů a chování druhých a (c) jejich schopnosti jednat.^[20]

Pro a proti pro softwarové vývojáře

Softwaroví odborníci a výzkumníci identifikovali na open source různé výhody a nevýhody. Hlavní výhodou pro podnikání je to, že s open source lze dosáhnout lepšího pronikání na trh. Společnosti nabízející open source software jsou schopny stanovit průmyslovou normu, a tím získat výhodu nad konkurencí. To také pomohlo vybudovat vývojářovu loajalitu jak se vývojáři cítí zmocněnějšími a mají smysl pro vlastnění konečného produktu.^[21] Pro OSS navíc nejsou potřeba tak vysoké náklady na marketing a logistické služby. To také pomáhá společnostem, aby udržely technologický krok se všemi. Je to dobrá věc pro podporu firemní image, včetně komerčních produktů.^[22] Vývoj OSS pomáhá vytvářet spolehlivý, vysoce kvalitní software rychle a levně.^[23] Termín „open-source“ byl původně zamýšlen pro obchodní známku, jenomže byl považován za příliš popisný, takže z něj žádná obchodní známka není. Kromě toho nabízí potenciál pro více flexibilní technologie a rychlejší inovace. Měl by být mnohem spolehlivější, protože má většinou tisíce nezávislých programátorů, kteří testují a opravují chyby v softwaru. Je flexibilní, protože modulární systémy dovolují programátorům vlastní rozhraní nebo přidávat nové funkce. Je inovativní, protože open source programy jsou produktem mezi velkým množstvím různých programátorů. Mix různých pohledů, firemních a osobních cílů velmi urychluje inovace systému.^[24] Kromě toho free software může být vyvinut v souladu s čistě technickými požadavky. To nevyžaduje uvažování s komerčním tlakem, který často výrazně snižuje kvalitu softwaru. Díky komerčnímu tlaku musí vývojář tradičního softwaru věnovat více pozornosti na požadavky zákazníka než na požadavky na zabezpečení, neboť tyto prvky jsou zákazníkovi skryty.^[25]

Někdy se říká, že vývojový proces open source nemusí být dobře definován a části rozvojového procesu, jako je testování a dokumentace, mohou být ignorovány. Nicméně to platí pouze pro malé (většinou jeden programátor) projekty. U větších, úspěšnějších projektů se musí stanovit a vynucovat určitá pravidla, aby se tak umožnila snadná týmová práce.^{[26][27]} Ve většině komplexních projektů tato pravidla mohou být stejně přísná, jako přezkoumání drobné změny provedenou dvěma nezávislými programátory.^[28]

Ne všechny OSS iniciativy byly úspěšné, například SourceXchange a Eazel.^[21] Softwaroví odborníci a výzkumníci, kteří nejsou přesvědčeni o schopnosti produkovat pomocí open source kvalitní systémy identifikující nejasný proces, později objevené vady a nedostatky empirických důkazů nejzávažnějších

problémů (shromážděné údaje týkající se produktivity a kvality).^[29] Je také obtížně navrhnout komerčně zničící podnikatelský model podle open source vzoru. V důsledku toho mohou být splněny pouze technické požadavky a ne požadavky na trhu.^[29] Pokud jde o bezpečnost, může open source umožnit hackerům, aby se dozvěděli o slabých místech a mezerách v systému snadněji než v closed-source softwaru. To závisí na kontrolních mechanismech s cílem vytvořit efektivní činnost autonomních agentů, kteří jsou součástí virtuálních společností.^[30]

Kritika

Kritiky určitých zásad OSI jednájí především jako část definice a odlišnosti jiných termínů. Hnutí za otevřený obsah neuznává ani neschvaluje OSI zásady a zahrnuje místo vzájemné share-alike dohody vyžadující komerční využití nebo přípravy odvozených prací. Jeden z hlavních kritiků, Richard Stallman z FSF (Free Software Foundation), rezolutně odmítá termín „Open Source“, který se v mnoha případech používá pro „free software“. I když je jasné, že právně je free software klasifikován jako open source. Stallman tvrdí, že takováto kategorie je nevhodná.^[31] Kritici také oponují pragmatismu OSI, neboť se obávají, že ideály free softwaru jsou ohroženy tím, že FSF kompromituje ideály pro standardy softwarové svobody.^{[32][33]} Stále více je termín „free a open source software“ používán komunitou pro celkové popsání společného území mezi free software a open source software.

Známý open source software

- operační systémy GNU/Linux, FreeBSD, FreeDOS, ReactOS, OpenSolaris, Android
- databázové servery MySQL, Firebird, PostgreSQL
- webservery Apache, nginx, lighttpd
- ftp server VSFTPD
- mail servery Postfix, Sendmail
- DNS server BIND
- desktopová prostředí GNOME, KDE
- kancelářský software OpenOffice.org, LibreOffice, Novell Evolution, Mozilla Thunderbird
- internetové prohlížeče Mozilla Firefox, Epiphany, Konqueror, Chromium
- monitorovací software Zenoss, nmap, nagios
- bitmapový editor GIMP
- 3D grafický editor Blender
- vektorový editor Inkscape
- vývojka surového grafického formátu RAW darktable
- program pro sazbu dokumentů Scribus
- multimediální přehrávače VLC media player, Totem, Amarok, Juk, Kaffeine, Rhythmbox, MPlayer
- multimediální centrum XBMC
- různé kodeky: seznam otevřených kodeků, formátů a kontejnerů
- DOSový audio přehrávač MPXPLAY
- překladače jazyka „C“ (včetně „C++“ a některých dalších) GCC a OpenWATCOM
- překladač FreeBASIC
- podcatcher (program pro stahování multimediálních souborů, podcastů) Juice
- archivační a kompresní program 7-Zip
- hry Frozen Bubble, Battle for Wesnoth, OpenArena, MegaGlest, Tux Racer, SuperTuxKart, OpenTTD
- komunikační software Psi (klient), Miranda IM, Pidgin, Empathy, Licq
- editor myšlenkových map FreeMind

- IDE pro vývoj aplikací Eclipse, Netbeans, Anjuta, KDevelop
- prostředí pro vývoj ERP, CRM, SCM aplikací JFire
- textové editory Vim, Gedit, Emacs
- správci souborů Midnight Commander, Double Commander
- numerické výpočty Scilab, Sage
- systémy pro správu obsahu WordPress, Drupal, Joomla!
- wiki systémy DokuWiki, MediaWiki (na MediaWiki běží Wikipedie)
- diskusní fóra Simple Machines Forum, phpBB
- řešení pro internetový obchod PrestaShop
- sociální síť Mastodon
- prostředí pro výuku Moodle

Literatura

- Štědroň, B., Open Source Software, Grada Publishing, Praha 2009, ISBN 978-80-247-3047-9

Reference

- PASTUCHOVÁ, Markéta. Open source přebírá v oblasti softwaru klíčovou roli. *ICT manažer* [online]. 5. 11. 2011 [cit. 5.11.2011]. Dostupné v archivu pořízeném z originálu dne 2012-01-11.
- <http://www.opensource.org/history>
- Archivovaná kopie. *www.freesoftwaremagazine.com* [online]. [cit. 2009-05-14]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2008-09-30.
- <http://www.gnu.org/philosophy/open-source-misses-the-point.html>
- FOGEL, Karl. Producing Open Source Software - How to Run a Successful Free Software Project [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné online.
- *History of the OSI* [online]. opensource.org [cit. 2016-06-05]. Dostupné online.
- *Microsoft Raps Open-Source Approach* [online]. B. Charny [cit. 2016-06-05]. Dostupné online.
- VOAS, Jeffrey; MILLER, Keith W.; COSTELLO, Tom. Free and Open Source Software. *IT Professional*. November 2010, roč. 6, čís. 12, s. 14–16.
- HOLTGREWE, Ursula. Articulating the Speed(s) of the Internet: The Case of Open Source/Free Software.. *Time & Society*. 2004, roč. 13, s. 129–146. DOI 10.1177/0961463X04040750. (anglicky)
- Irina Guseva (rina_guseva). *Cmswire.com* [online]. 2009-03-26 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- *Pcworld.com* [online]. 2011-11-03 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- Geoff Spick (@Goffee71). *Cmswire.com* [online]. 2009-10-26 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- *News.cnet.com* [online]. 2004-02-12 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- MURPHY, David. *News & Opinion* [online]. PCMag.com, 2010-08-15 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- *News.cnet.com* [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- Drupal – Content Management, Social Business, Cloud, Support [online]. Acquia [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- SELTZER, Larry. *PCMag.com* [online]. 2004-05-04 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- Kevin Poulsen. *Securityfocus.com* [online]. 2004-01-30 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- Linux: Fewer Bugs Than Rivals
- GREENLEY, Neil. *Open Source Software Survey* [online]. [cit. 2012-10-09]. Dostupné v archivu pořízeném dne 22-06-2013.

- SHARMA, Srinarayan, Vijayan Sugumaran and Balaji Rajagopalan. A framework for creating hybrid-open source software communities. *Info Systems Journal*. 2002, s. 7–25. Dostupné online. DOI 10.1046/j.1365-2575.2002.00116.x. (anglicky)
- LANDRY, John, Rajiv Gupta. Profiting from Open Source. *Harvard Business Review*. 2000. DOI 10.1225/F00503. (anglicky)
- REYNOLDS, Carl, Jeremy Wyatt. Open Source, Open Standards, and Health Care Information Systems. *JMIR*. 2011. Dostupné online [cit. 2011-03-17]. DOI 10.2196/jmir.1521. (anglicky)
- PLOTKIN, Hal. What (and Why) you should know about open-source software. *Harvard Management Update*. 1998, s. 8–9. DOI 10.1225/U9812D. (anglicky)
- PAYNE, Christian. On the Security of Open Source Software. *Info Systems Journal*. 2002, s. 61–78. DOI 10.1046/j.1365-2575.2002.00118.x. (anglicky)
- *GNU.org* [online]. 2003-08-11 [cit. 2012-03-25]. Dostupné online.
- MEFFERT, Klaus, Neil Rotstan. *Brief summary of coding style and practice used in JGAP* [online]. Java Genetic Algorithms Package, 2007 [cit. 2008-09-08]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2012-12-25.
- TRIPP, Andy. *Classpath hackers frustrated with slow OpenJDK process* [online]. Javalobby, 2007-07-16 [cit. 2013-02-05]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2012-03-12.
- STAMELOS, Ioannis, Lefteris Angelis, Apostolos Oikonomou and Georgios L. Bleris. Code Quality Analysis in Open Source Software Development. *Info Systems Journal*. 2002, s. 43–60. Dostupné online [cit. 2008-09-08]. DOI 10.1109/MS.2007.2. (anglicky)
- GALLIVAN, Michael J. Striking a Balance Between Trust and Control in a Virtual Organization: A Content Analysis of Open Source Software Case Studies. *Info Systems Journal*. 2001, s. 277–304. DOI 10.1111/j.1365-2575.2001.00108.x. (anglicky)
- STALLMAN, Richard. *Philosophy of the GNU Project* [online]. Free Software Foundation, June 16, 2007 [cit. 2007-07-23]. As the advocates of open source draw new users into our community, we free software activists have to work even more to bring the issue of freedom to those new users' attention. We have to say, 'It's free software and it gives you freedom!'—more and louder than ever. Every time you say 'free software' rather than 'open source,' you help our campaign.. Dostupné online.
- STALLMAN, Richard. *Philosophy of the GNU Project* [online]. Free Software Foundation, June 19, 2007 [cit. 2007-07-23]. Sooner or later these users will be invited to switch back to proprietary software for some practical advantage. Countless companies seek to offer such temptation, and why would users decline? Only if they have learned to value the freedom free software gives them, for its own sake. It is up to us to spread this idea—and in order to do that, we have to talk about freedom. A certain amount of the 'keep quiet' approach to business can be useful for the community, but we must have plenty of freedom talk too.. Dostupné online.
- STALLMAN, Richard. *Philosophy of the GNU Project* [online]. Free Software Foundation, June 16, 2007 [cit. 2007-07-23]. Under the pressure of the movie and record companies, software for individuals to use is increasingly designed specifically to restrict them. This malicious feature is known as DRM, or Digital Restrictions Management (see DefectiveByDesign.org), and it is the antithesis in spirit of the freedom that free software aims to provide. [...] Yet some open source supporters have proposed 'open source DRM' software. Their idea is that by publishing the source code of programs designed to restrict your access to encrypted media, and allowing others to change it, they will produce more powerful and reliable software for restricting users like you. Then it will be delivered to you in devices that do not allow you to change it. This software might be 'open source,' and use the open source development model; but it won't be free software, since it won't respect the freedom of the users that actually run it. If the open source development model succeeds in making this software more powerful and reliable for restricting you, that will make it even worse.. Dostupné online.

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Otev%C5%99en%C3%BD_software

Volné filmové dílo

Volné filmové dílo je film, který byl uvolněn jako volné dílo (public domain) jeho autorem (autor díla se rozhodl, že dovolí svoje dílo volně užívat, bez nároku na další ochranu díla) nebo jehož majetková práva (copyright) vypršela.

Různé filmy mohou být v různých zemích (různě) autorsky chráněna, zatímco v jiných ne. V některých zemích platí pro filmy (audiovizuální díla) samostatné podmínky, v některých se autorská práva filmů řídí obecnou ochranou všech autorských děl.

Některé filmy public domain lze stáhnout i na internetu nebo z peer-to-peer sítí, ale ne všechny filmy, které jsou na internetu, jsou public domain.

Retušování filmu, titulky a dabing filmu požívají také autorskou ochranu (copyright) dokonce i tehdy, pokud jsou jiné části filmu jako volné dílo. Speciální vlastnosti a balení filmu jsou také předmětem autorské ochrany. Např. když je film z roku 1915 a vypršel mu copyright v USA, tak nová verze filmu z roku 2004 s novými video a zvukovými prvky je předmětem autorské ochrany (včetně např. doplnění zvukové stopy k němému filmu).

Z filmů, které jsou public domain, lze např. zhotovovat kopie.

Filmy public domain podle zemí

Česko

Volné dílo: Majetková práva trvají obecně po dobu života autora a 70 let po jeho smrti. Doba trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu se počítají od smrti poslední žijící osoby z následujících: režisér, scenárista, autor dialogů, skladatel původní hudby. Poté je dílo považované za volné dílo.

Japonsko

Všechny japonské filmy vydané do roku 1953 včetně jsou public domain. [1] [2]

USA

Všechny filmy vydané do 1. ledna 1923 jsou volným dílem. Stejně tak i filmy natočené vládou USA nebo jejími vládními organizacemi (NASA, Hlas Ameriky, ad.).

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Voln%C3%A9_filmov%C3%A9_d%C3%ADlo

Obsah

AUTORSKÉ PRÁVO	2
HISTORIE A KONCEPCE	2
OBSAH AUTORSKÉHO PRÁVA	3
OMEZENÍ AUTORSKÝCH PRÁV	4
KRITIKA	6
SOUVISEJÍCÍ TÉMATA	6
ODKAZY	8
LICENCE	9
LICENCE K ČINNOSTEM	9
LICENCE V OBLASTI DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	10
LICENCE JAKO SVOLENÍ K ZÁSAHU DO OSOBNOSTNÍCH A AUTORSKÝCH PRÁV	11
REFERENCE	12
VOLNÉ DÍLO	14
DOBA OCHRANY AUTORSKÝCH PRÁV	14
VÝJIMKY Z OCHRANY	14
VOLNÉ UŽITÍ.....	14
PUBLIC DOMAIN.....	15
ODKAZY	15
FAIR USE	16
FAIR USE V JINÝCH ZEMÍCH.....	16
OSIŘELÉ DÍLO	17
COPYLEFT	18
REFERENCE	18
SVOBODNÝ SOFTWARE	19
HISTORIE TERMÍNU SVOBODNÝ SOFTWARE	19
DVOJZNAČNOST TERMÍNU SVOBODNÝ SOFTWARE	19
BEZPEČNOST A SPOLEHLIVOST.....	20
LICENCE KOMPATIBILNÍ S GPL	20
SVOBODNÝ SOFTWARE A PRÁVO NA DODATEČNOU ODMĚNU	20
REFERENCE	21
FREWARE	22
ODLIŠNOSTI FREWARE OPROTI OTEVŘENÉMU A SVOBODNÉMU SOFTWARE	22
SHAREWARE	23
DISTRIBUCE	23
IMPLEMENTACE	23
ODVOZENINY SHAREWARU	23
PRŮMYSLOVÉ STANDARDY A TECHNOLOGIE.....	23
OTEVŘENÝ SOFTWARE	24
HISTORIE.....	24
SROVNÁNÍ NĚKTERÝCH VLASTNOSTÍ OPEN SOURCE.....	25
PRO A PROTI PRO SOFTWAREOVÉ VÝVOJÁŘE	26
KRITIKA	27
ZNÁMÝ OPEN SOURCE SOFTWARE.....	27
LITERATURA	28
REFERENCE	28
VOLNÉ FILMOVÉ DÍLO	31
FILMY PUBLIC DOMAIN PODLE ZEMÍ	31